

Mukl a skaut PhDr. Jaroslav Hrabák

(13. 5. 1905–22. 11. 2000)

■ Úvodem

V roce 1951 jsem se shodou okolností ocitl jako mukl na libkovickém komandě, které příslušelo k borské či litoměřické věznici. Muklové – „muži určení k likvidaci“ – a ostatní tam umístění vězňové fáráli na několika hlubinných uhelných dolech. Já jsem fáral na dole Kohinoor. Můj pobyt tam lze rozdělit do dvou období. V tom prvním období tam byli vedle ostatních vězňů také muklové - političtí vězni odsouzení státním soudem, kteří byli jednoho dne převezeni do borské věznice a odtamtud do Jáchymova a dalších věznic, a političtí vězni, kteří byli odsouzeni okresními nebo krajskými soudy. Ti druzí na libkovickém komandě zůstali. Mezi ty v tom druhém období, kteří zůstali na libkovickém komandě, jsem patřil také já. A pak tam byli ostatní vězni – Němci a kolaboranti, odsouzení podle retribučního dekretu, a konečně ostatní vězni, potrestaní za kriminální zločiny. Většina vězňů byla umístěna do dřevěných baráků, které byly plné štenic. Ty byly likvidovány plynem podobným tomu, který používali nacisti v plynových komorách koncentračních táborů. Jen menší část vězňů byla umístěna do zděného baráku.

Za mého pobytu na libkovickém komandě tam byly podmínky podstatně mírnější a snesitelnější ve srovnání s podmínkami v jáchymovských lágrech a věznicích podobných té leopoldovské. Na cimře G6, kam jsem byl umístěn, jsme se sešli tři vysokoškoláci, kteří studovali chemii. Po nepodařeném útěku dvou muklů – Františka Bíma a Standy Ouředníka – byli všichni političtí vězni, odsouzení státními soudy, transportováni, jak jsem již uvedl, do borské věznice.

Ale již před tím transportem muklů odsouzených státním soudem však bylo několik politických vězňů odvezeno jinam, mezi nimi major Novák z naší cimry a, snad se nemýlím, i Jaroslav Hrabák, který byl ubytován v jiné cimře a fáral v jiné směně, takže jsme se viděli a hovořili jen občas. Tradovalo se, že tito deportovaní byli podezřelí z jakýchsi údajných pokračujících protirežimních aktivit. Muklové totiž měli jisté být jen omezené možnosti se navzájem sdružovat. Při takových „shromážděních“ se probírala historie Československa a diskutovalo se o vině a odpovědnosti za rok 1938 a poválečný vývoj ČSR včetně únorového puče v roce 1948 a v těchto souvislostech také o budoucnosti našeho státu. Samozřejmě ti starší muklové se svým způsobem snažili vychovávat nás, mladší generaci. Vše bylo postaveno na idejích, které hlásali především Tomáš Garrigue Masaryk a s jistými výhradami také Edvard Beneš. Není pochyb o tom, že si starší prvorepubliková generace muklů leccos poněkud idealizovala.

Jako „muklovský bažant“ jsem neměl možnost dostat se k informacím o nějakých bonzácích, kteří nepochybně i v libkovickém lágru působili. Naopak jsem měl možnost osobně se poznat s několika skauty, mezi které patřil právě Jaroslav Hrabák. Poté, co muklové od státního soudu byli odvezeni, se počet politických vězňů výrazně snížil. Vzpomínám třeba na Honzu Malého, studenta roudnické Hospodářské školy, který kromě fárání také hrál ve vězeňském orchestru na trubku. V osobním kontaktu jsem byl s Františkem Štěrbou z Mikulova, se kterým jsem si ještě po propuštění krátce dopisoval prostřednictvím brigádníka. Mám těch několik dopisů od Františka schovaných.

Dnes už zřejmě téměř všichni muklové z té doby jsou na věčnosti. Pokud vím, jedním z těch nedávno ještě žijících byl sokolský pracovník Míla Kučera z Dřís u Mělníka, který se letos dožil pětadevadesáti, a se kterým jsem se před několika léty několikrát setkal při jeho návštěvách u nás v Roudnici nad Labem. Míla měl svého času příbuzné ve Vetlé u Roudnice nad Labem, kam občas (na Velikonocce, na Dušičky) zajížděl na hřbitov. Vždy se zastavil u nás. Bohužel, Míla Kučera zemřel ještě dříve než jsem stačil dokončit tuto krátkou vzpomínku na Jaroslava Hrabáka.

Tím, že muklové od státního soudu byli z libkovického komanda odvezeni, se výrazně změnilo celkové prostředí na lágru. Nás muklů - politických vězňů odsouzených okresními a krajskými soudy, tam pak zbylo jen pár a naopak přibývali kriminálníci všeho druhu s velmi krátkými tresty. To způsobilo, že neměli

ještě vydělané peníze, takže si nemohli koupit něco „na přilepšení“ (např. cigarety) a tak se, bohužel, začalo na lágru také krást, když jejich „výměnný obchod“ selhával, což už bylo přece jen dost nepříjemné.

Jak jsem již uvedl, muklovská a vězeňská sešlost na libkovickém komandě byla v době mého příchodu velmi pestrá. Vedle nás politických vězňů tam byli Češi - kolaboranti s nacisty, odsouzení podle retribučního dekretu, Němci všeho druhu a původu, a samozřejmě obyčejní kriminálníci. Fáralo se na tři směny včetně nedělí. Pouze v případě, že měl někdo v neděli odpoledne návštěvu, byl na ten den od směny osvobozen. Musím ještě dodat, že jsme před odpolední nebo noční směnou chodili na různé brigádnické práce přímo v lágru. Jednou po návštěvě své manželky mi zděšený Jaroslav vyprávěl, že mu jeho žena právě sdělila, že na jeho děti je vytvářen tlak, aby se ho veřejně zřekly a pak jim budou poskytnuty jisté výhody a bude jim údajně umožněno studium či vhodné zaměstnání. Jaroslavova rodina však takovému nátlaku nepodlehla.

■ Znovu potkávám Jaroslava

S Jaroslavem Hrabákem jsem se znovu sešel až 7. března v roce 1970 při skautských vůdcovských zkouškách, které se tehdy konaly v Litoměřicích. Ty vůdcovské zkoušky měly mimořádný význam. V té době už se vědělo, že v roce 1968 obnovené skautské hnutí na podzim 1970 skončí a ve své podstatě bude znovu zakázáno. Proto byly tyto zkoušky považovány za přípravu kvalifikovaných skautských kádrů pro budoucnost, až dojde k pádu komunistické totality a k definitivní obnově skautingu v Československu. Tak se zcela otevřeně hovořilo v průběhu zkoušek i při závěrečném hodnocení, kdy hlavní slovo měl právě Jaroslav. Byl jsem členem zkušební komise, zatímco Jaroslav byl jejím předsedou či místopředsedou. Při těchto zkouškách jsem mezi zkoušenými dokonce objevil svého příbuzného, mukla Mirka Kolenatého z Litoměřic, jehož otec, legionář, který prošel cizineckou legií, byl popraven nacisty. Během polední přestávky jsme spolu s Jaroslavem poobědvali. Od této chvíle jsme s Jaroslavem zůstali v písemném a osobním kontaktu až do Jaroslavovy smrti, přesněji do doby, kdy se jeho zdravotní stav náhle zhoršil a já jsem dostal od jeho syna telefonickou zprávu, že Jaroslav již není schopen komunikovat ani se členy své rodiny. Pak už následovala jen smutná zpráva, že Jaroslav zemřel.

Naposled jsem se s Jaroslavem zcela náhodně setkal v rychlíku Praha - Děčín, když jsem se vracel z odborného semináře a Jaroslav se zúčastnil odhalení pamětní desky Jaroslavu Foglarovi – Jestřábovi. To už byl Jaroslav ve vysokém věku, ale stačil mi ještě po návratu domů do Teplic napsat, že mu tato jeho zřejmě poslední cesta vlakem dala velmi zabrat a velice ho vyčerpala. Já jsem mu tehdy ve vlaku vyprávěl o Františku hraběti Lützowovi a jeho vztahu k zakladateli skautingu Robertu Baden – Powellovi, jak o tom píše liberecký skaut Sekula. Jaroslav mi nabídl, že mi půjčí Lützowovu knihu o dějinách naší země. Bohužel jsem již nestihl jeho nabídku využít.

Při tomto našem posledním setkání mi Jaroslav opět vyprávěl, že se ve valdic-kém vězení setkal s tam tehdy zavřeným bývalým ústeckým smutně proslulým pracovníkem StB, odsouzeným za kriminální zločin (údajně šlo o loupežnou vraždu), který měl svým původem vztah k Podřipsku a k Roudnici nad Labem, a který mu tvrdil, že se na počátku padesátých let snažil ovlivnit vyšetřování a rozsudky členů několika protistátních skupin z Podřipska ve prospěch těch, kterých se to týkalo. Když jsem o tom hovořil s podřipským rodákem již také zesnulým muklem Františkem Bímem, vyprávěl mi o tom, že v leopoldovské věznici se mu o této možnosti zmiňoval další podřipský rodák z Cítova, sedlák – mukl Jonák, odsouzený v souvislosti se „zelenou internacionálou“. Předpokládal totiž, že bez onoho zásahu by bylo vyneseno víc než jen jeden trest smrti.

Já jsem od roku 1972 působil v malé výzkumné chemické laboratoři Národního muzea v Praze a Jaroslav mě tam občas při svých návštěvách Prahy navštívil. Na rozdíl od náčelníka Junáka Rudolfa Plajnera, který mi svou návštěvu v mé laboratoři ohlásil předem písemně až na několik výjimek, Jaroslav tak učinil jen zcela výjimečně. Proto, bohužel, někdy přišel zbytečně, já jsem totiž nebyl přítomen. Často jsem v odpoledních hodinách studoval nové chemické a mineralogické informace v Chemical Abstracts ve Státní technické knihovně nebo knihovně na Vysoké škole chemicko-technologické. O Jaroslavově návštěvě jsem se v takových případech dozvěděl až následující den a vždy mi bylo líto, že jsme se minuli. Každá návštěva náčelníka Junáka bratra Rudolfa Plajnera a stejně tak i bratra Jaroslava Hrabáka v mé muzejní laboratoři byla pro mě zážitkem. Jen lituji, že jsem tehdy neměl žádné možnosti si naše rozhovory nahrávat.

■ Z Jaroslavova života

V Místku narozený Jaroslav začal skautovat v Třebíči a jako skautský činovník působil především v Pardubicích. Patří totiž do generace kantorů, ze kterých se generovali mimořádně skvělí skautští vůdci. Znal se s řadou sobě podobných a velmi dobře si také rozuměl se zakladatelem našeho skautského hnutí středoškolským profesorem, docentem skautingu, Antonínem Benjaminem Svojsíkem. Samozřejmě měl také velmi dobrý vztah ke středoškolskému profesorovi RNDr. Rudolfu Plajnerovi, náčelníkovi Junáka a dalším skautským činovníkům.

O Jaroslavovi se uvádí, že měl akademický titul PhDr., byl geografem, středoškolským profesorem, a také autorem publikace o magnetických měřeních. Středem jeho zájmu byly mapy, jak jsem se sám o tom mohl přesvědčit. Učil dějepis a zeměpis na pardubickém gymnáziu v letech 1930–1939. Tam se Jaroslavovi dostalo jednoho z nejlepších hodnocení učitelského působení a byl označen za typ učitele, který svůj výklad dokáže podat zajímavým způsobem a je proto u žáků oblíben. Ministerstvo školství v té době dokonce doporučovalo učitelům účast na skautských lesních školách. V rozhlasovém vyprávění *A léta běží, vážení* Jaroslav vzpomínal nejen na svůj vztah ke Svojsíkovi, ale také, že byl úspěšným skokanem o tyči.

S velkým zájmem byla od roku 1937 sledována také činnost na spolkovém reformním gymnáziu Společnosti pro individuální výchovu v Praze – Dejvicích. Tam byli za tím účelem povoláni skautští činovníci a pedagogičtí odborníci PhDr. Jaroslav Hrabák a RNDr. Rudolf Plajner. Teoretikem skautingu a vedoucím celého pokusu byl docent St. Velinský, v té době respektovaná vědecká kapaci-

ta. Z Jaroslavova vyprávění odvozují, že v podstatě mělo jít o skautské gymnázium, možná podobné tomu, jaké vzniklo po skončení 2. světové války v Poděbradech. Záměr v Praze se zřejmě nepodařilo realizovat v plném rozsahu pro zhoršující se vnitropolitické a mezinárodně politické poměry, ohrožení Československa nacistickým Německem, blížící se Mnichov a vznikající druhou republiku? Z uvedeného lze odvodit, že skauting byl v té době velmi oceňován a chápán jako významné výchovné hnutí mládeže.

Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava byla činnost skautů a skautek u nás dekretem, podepsaným K. H. Frankem, 28. října 1940, zakázána. Ani poválečné poděbradské gymnázium vedené ve skautském duchu nemělo dlouhého trvání. K jeho postupné likvidaci došlo po únorovém puči v roce 1948. Při hledání vhodného tábořiště jsme v roce 1948 navštívili v té době ještě existující a fungující v podstatě skautské poděbradské gymnázium, které na nás udělalo velký dojem, a setkali jsme se také s vedoucím lékařem poděbradských lázní a skautem, bratrem MUDr. Ladislavem Filipem – Bráchou. Pak zřejmě došlo k ukončení působení tohoto gymnázia. Václav Havel, Miloš Forman a řada dalších byli v oněch poválečných letech studenty tohoto elitního výběrového gymnázia. Občas se zmínky o něm objevují v našich sdělovacích prostředcích.

■ Jaroslav po 2. světové válce

Junák byl spontánně obnoven po skončení 2. světové války. Jaroslav se samozřejmě do této obnovy intenzivně zapojil. Současně působil jako ředitel litoměřického gymnázia. Kromě toho se Jaroslav politicky angažoval v Československé straně národně-socialistické, jedné ze čtyř tehdy Košickým vládním programem povolených politických stran, což již svým způsobem byla předzvěst a hrozba blížícího se nástupu komunistické totalitní moci. Jaroslav rád vzpomínal na rok 1947, kdy byl předsedou maturitní komise na Horově státním reálném gymnáziu v Roudnici nad Labem. Tam byl v den zahájení ústních maturitních zkoušek přivítán jedním z maturantů skautem Otou Šebíkem, mým „skorospolužákem“, který svůj uvítací projev přednesl latinsky. Po maturitě Ota vystudoval medicínu. Tento zážitek ze slavnostního maturitního uvítání se Jaroslavovi trvale vryl do paměti a při každé vhodné příležitosti s mimořádným uspokojením na něj vzpomínal.

■ Jaroslav po „vítězném únoru“

V roce 1948 po únorovém komunistickém puči vznikala u nás větší počet ilegálních protistátních skupin, působících proti nastupující totalitě. Šlo o lidi, kteří byli přesvědčeni, že komunistický režim dlouho nevydrží a že dříve nebo později dojde k jeho pádu. A k tomu chtěli svým úsilím přispět. V té době již nějaký čas fungující Státní bezpečnost (StB), řízená komunistickou stranou, ovšem dokázala získat tajné spolupracovníky, které do vznikajících protistátních skupin infiltrovala a dokonce některé protistátní skupiny sama zakládala a organizovala. Mimo jiné soustředila StB pozornost zejména na funkcionáře Československé strany národně-socialistické, tehdy druhé nejsilnější politické strany v Národní frontě. Víme, že jednou z jejich obětí byla k smrti odsouzená a popravená dr. Milada Horáková. StB se údajně snažila také vykonstruovat protistátní skupinu vedenou jedním bývalým krajským tajemníkem národních socialistů, do které zahrnula i Jaroslava, skautského činovníka a bývalého „vyakčňného“ ředitele litoměřického gymnázia. Jaroslav dokonce hovořil o tom, že snad v té době měl za svůj postoj být vyloučen i z Junáka. Výsledkem zatčení a vyšetřování bylo, že Jaroslav byl po dvou letech vazby odsouzen státním soudem ke dvaceti letům vězení, ze kterého se vrátil na základě udělené amnestie až v roce 1960. Nevím, do které z tehdy celé řady takto vykonstruovaných protistátních skupin byl ve skutečnosti Jaroslav začleněn, ale vzpomínám si, že mi říkal, že vše bylo připraveno a čekali po předchozí dohodě již jen na signál k povstání proti totalitě. Místo toho byli všichni účastníci zatčeni. O prozrazení se evidentně postarali infiltrovaní spolupracovníci StB.

Neznám další souvislosti a podrobnosti, protože Jaroslav mi o tom podrobně nikdy nevyprávěl, ale nevyklučuji, že Jaroslavova skupina mohla mít vazbu na v té době chystaný vojenskopolitický převrat, který připravovala žatecká důstojnická odbojová organizace, ale StB ji rovněž odhalila dříve než mohl být převrat uskutečněn. Do něho byli zapojeni i skauti a skautky z Prahy. V tomto procesu před státním soudem bylo vyneseno několik trestů smrti, které byly vykonány, a rovněž několik vysokých trestů. Mezi odsouzenými na doživotí byla také skautka Dagmar Rakša Skálová, 20 let dostal skaut a pozdější starosta Junáka Jiří Navrátil. Zejména Rakše se podařilo odvrátit podezření od většiny skautů, což bylo velmi podstatné. Tím je v podstatě zachránila. Není pochyb

o tom, že jinak by dopad na jednotlivé skauty i na v té době již likvidované skautské hnutí byl značný.

Skauting jako buržoazní hnutí západního původu a typu byl totiž komunisty považován za ideově nepřijatelný a nepřátelský ve vztahu k beztřídní socialistické či komunistické společnosti. Součástí revoluce bylo vyhlášení tvrdého boje proti skautingu, který, bohužel, intenzivně podporovali i někteří skauti-komunisté.

Spisovatel Jiří Padevět v jednom svém televizním vystoupení připomínal, že dosud chybí seriózní a objektivní zhodnocení 3. odboje, tj. protikomunistického odboje a odporu a jeho účastníků, i když některé z nich ministerstvo obrany ČR ocenilo pamětními odznaky odboje a odporu proti komunismu. Stejně tak postrádáme objektivní souborné zhodnocení významné a nezanedbatelné účasti skautů a skautek ve 3. odboji, jejíž četnost byla v té době skutečně zcela mimořádná.

■ Jaroslav a Valdice

Předpokládám, že Jaroslav byl z libkovického komanda odvezen s několika dalšími dříve než většina ostatních muklů od státního soudu a tím mohl uniknout transportu do Jáchymova a dostal se tak přes borskou věznici do valdické věznice, kde se z něho stal brusič skla. Dokonce se v tom oboru vyučil. Prodělal tam vážné onemocnění, kdy se snad dokonce pochybovalo, zda vůbec přežije. A proto truhlář – mukl Bohdal – otec herečky Jiřiny Bohdalové mu údajně již stloukal rakev. Tak mi tuto nastalou situaci líčil sám Jaroslav.

Ve Valdicích se Jaroslav setkal s muklem a skautem Prokopem Drtinou („Pavlem Svatým z BBC“ ve 2. světové válce), bývalým ministrem spravedlnosti, se kterým se znal ze svého působení v Československé straně národně-socialistické a který tam ve Valdicích sepisoval své paměti (vyšly ve čtyřech svazcích v Sixty-Eight Publishers Corp. v roce 1982 a znovu v Melantrichu v roce 1991). Jaroslav byl prvním čtenářem Drtinova rukopisu ve Valdicích vznikajícího.

Ještě jednou se vracím k Jaroslavově vzpomínce na Valdice. Jaroslav při našich setkáních vzpomínal na onoho na Podřipsku a Litoměřicku smutně proslulého a ve Valdicích zavřeného ústeckého pracovníka StB, odsouzeného za kriminální zločin (údajně za loupežnou vraždu) a na jeho vyprávění o průběhu vyšetřování

protistátní činnosti několika skupin na Podřipsku na počátku padesátých let minulého století, které se údajně snažil včetně soudních procesů ovlivňovat ve prospěch „pachatelů“, jak jsem se o tom již výše zmínil. Dokonce prohlašoval, že v tom byl úspěšný a řadě z nich pomohl. Byli totiž pak souzeni jen okresními soudy, což znamenalo podstatně nižší tresty. Žádné další podrobnosti o tom mi však dodnes nejsou známy a tento člověk je již po smrti.

Na rozdíl od trochu spekulujícího statkáře Jonáka z Cítova v leopoldovské věznicí byl to právě Jaroslav, komu se ve valdickém vězení osobně onen vězněný es-
tebák svěřoval. Snad proto, že Jaroslav některé z nás z Podřipska znal právě z libkovického komanda. Po vynesení rozsudku nad naší skupinou nám tenkrát prokurátor řekl, že máme štěstí, protože jsme byli souzeni okresním soudem. Pokud bychom se dostali ke státnímu soudu, byla by podle něho výše trestů několikanásobně vyšší. Žádné podrobnosti však o jakýchsi zásazích do vyšetřování a průběhu procesů u okresních soudů neznám, obávám se, že lze takové aktivity dost obtížně vysvětlit a doložit. Navíc si vybavuji, že několik procesů s členy podřipských protistátních skupin tak jako tak rovněž proběhlo u státního soudu.

■ Jaroslav a obnovený Junák

Jaroslav, žijící po návratu z vězení v Teplicích, se v roce 1968 v době tzv. „pražského jara“ opět aktivně zúčastnil obnovy Junáka. Připomíná se, že pracoval s vlčaty a světluškami, ale žádné vysoké funkce nepřijímal. Z té doby si vybavuji dvě významné události, k nimž došlo v roce 1970. Byly to jednak již zmíněné vůdcovské zkoušky, které se konaly 7. března 1970 v Litoměřicích, a pak okresní kolo „Závodů vlčat a světlušek“, které probíhalo v Opárenském údolí. V obou případech sehrál Jaroslav jako skautský činovník vedoucí roli. Bylo to v době, kdy již bylo jasné, že oficiální působení Junáka se schyluje ke konci a že dříve nebo později tato skautská organizace svou činnost ukončí nebo bude úředně ukončena. K tomu došlo v září 1970. Jaroslav stihl ještě organizovat krajské kolo, zatímco konání ústředního kola již nebylo povoleno.

Při závěrečném hodnotícím nástupu po ukončení vůdcovských zkoušek Jaroslav ve svém projevu zdůraznil, že tito noví skautští vůdčové budou připraveni až Junák definitivně obnoví svou činnost, v což samozřejmě věřil. Proto také tyto

zkoušky chápal jako přípravu činovníků pro budoucnost. Na závěr závodů vlčat a světlušek v Opárně pak prohlásil, že on ve svém vysokém věku je přesvědčen o tom, že se třetí a definitivní obnovy Junáka dožije. Ano, Jaroslav se skutečně třetí a definitivní obnovy Junáka dožil, a já jsem mu několik dní před 2. prosincem 1989 jeho slova v dopise připomněl a na slavnostní obnovu Junáka, která se konala v Městské knihovně v Praze, jsem ho pozval. On pak můj dopis prezentoval jako doklad svých prorockých slov přímo na tomto shromáždění.

Jaroslav se v tom dlouhém normalizačním mezidobí (1970-1989) věnoval výchově mládeže, kterou se snažil vést ve skautském duchu, i když to po 21. srpnu 1968 bylo v řadě případů pod záštitou pionýrské organizace. Náčelník Junáka Rudolf Plajner k tomu v roce 1970 napsal *„Až budete, bratři vedoucí a sestry vůdkyně, besedovat se svými svěřenci, seznamujte je s kořeny junáctví a shledávejte-li společně, že i nová PO vyrůstá z týchž etických kořenů, pak neváhejte ani na okamžik, neopouštějte mládež a pokračujte v činnosti“*. Rudolf Plajner je ovšem některými skauty nejen za tato svá slova, ale i za některá další prohlášení a rozhodnutí v letech 1968–1970 dodnes považován a označován za zrádce skautských idejí.

Jaroslav hledal cesty a způsoby, jak i v rámci složité situace v totalitní normalizaci pod rouškou pionýrů vychovávat mládež ve skautském duchu. On zřejmě jako zkušený pedagog a skautský vůdce vhodnou a smysluplnou cestu našel a evidentně v tom nebyl jediným, jak potvrzují i pořady ČT a další sdělovací prostředky o různých formách skautských oddílů, které působily v ilegalitě skryty v některých tehdy působících organizacích.

Protože jsem Jaroslava poznal jak v kriminále, tak později i v civilu a ve skautingu, jsem si jist, že Jaroslav se svému skautskému slibu a skautskému zákonu nezpronevěřil. Nemám proto žádný důvod o tom pochybovat. Jen pro ilustraci dodávám, že můj kamarád a skautský bratr Ludvík Švarc - Kivi tehdy absolvoval skautskou lesní školu a věnoval mi kopie svých lesoškoláckých zápisků. Jaroslav si v sedmdesátých letech 20. století tyto zápisky ode mě vypůjčil a velmi intenzivně je studoval a prakticky využíval. Jaroslav se v té době zajímal o vše, co mohlo prohloubit jeho kvalifikaci skautského vůdce.

Vše potvrzuje, že Jaroslav byl tělem i duší výborným kantorem a skvělým skautským vůdcem, který při obnově Junáka v roce 1968 a podobně rovněž i po lis-

topadu 1989 byl velmi aktivní zejména na Teplicku, navíc pak nejen v Oblasti Přemysla Oráče.

Snad bych zde mohl dodat, že náš český respektive československý skauting po více jak stoletém výročí svého vzniku vyžaduje kritické a objektivní zhodnocení kvalifikovanými skautskými historiky včetně např. těch krizových situací (např. z období druhé republiky, tří let poválečného předstírání demokracie (1945–1948) a problematické obnovy a zániku v letech 1968–1970). Zatím se spíše opíráme jen o pozoruhodné a obdivuhodné publikace děčínského bratra Karla Lešanovského – Kaye a některé vysokoškolské bakalářské a magisterské diplomové práce, které, na rozdíl od Kaye, bohužel, často využívají problematické orální historické informace, které získávají od pamětníků a které vyjadřují spíše jen subjektivní názor či stanovisko pamětníka, ovlivněný řadou vnějších faktorů, a nikoliv dokumentačně doložený pokus o objektivní obraz skutečnosti. V tom se právě liší od publikací bratra Kaye, který se opírá o bohatý dokladový a dokumentační materiál. Byl totiž schopen každé své tvrzení a každou situaci či událost doložit. Dokázal se oprostít od jakýchkoliv spekulací, ke kterým tzv. orální historie nepochybně vede.

Vypovídací hodnota Kayova díla je proto vysoká a zatím, pokud vím, Kay nemá následovníka ani mezi laickými ani mezi kvalifikovanými skautskými historiky. Je to však úkol, který stojí před naším českým a československým skautským hnutím a který vyžaduje naléhavé řešení.

Ta krizová období našeho skautingu jsou totiž nejen nepřáteli skautského hnutí zneužívána k útokům proti skautům a skautkám a proti skautskému hnutí jako takovému, ale jsou často i vlastními skauty pojmána a vykládána různě. Vede to pak k názorovým střetům, pnutí a konfliktům mezi amatérskými vykladači skautské historie, což ve své podstatě skautskému hnutí ubližuje a poškozuje ho. Jistým problémem jsou rovněž neopravované chyby, omyly a nepřesnosti i v publikacích, věnovaných skautingu. Proto jde o velmi náročný a obtížný úkol, nicméně stále věřím, že dříve nebo později najde svého či své kvalifikované řešitele.

I za okolností, že mnoho dokladů bylo v té dlouhé historii skautingu a jeho zákazů a obnovy zničeno, mnohé je dosud rozptýleno mezi skautskými sběrateli. Ti by svým způsobem mohli rovněž přispět a prospět skautskému hnutí zapoje-

ním se ve spolupráci se Skautským institutem ABS do řešení tohoto tolik potřebného úkolu. Byl jsem doslova překvapen, když jsem měl možnost poznat, kolik historicky cenných dokladů je rozptýleno mezi skautskými sběrateli.

■ Jaroslav a jeho skautská ocenění

Podle sdělení sestry Dáši Houskové, tajemnice Svojsíkova oddílu, Jaroslav Hrabák (*13. 5. 1905 až †22. 11. 2000) se stal členem Svojsíkova oddílu v roce 1970 (ev. č. A-112) a v tomtéž roce obdržel vyznamenání Skautská láska (dekr. č. 7). V roce 1992 pak obdržel Řád skautské lilie v trojlístku, zlatý stupeň (dekr. č. 28). Nic víc mi v této souvislosti není známo. V roce 1992 jsem byl tomuto slavnostnímu dekorování skautů v Praze jako tehdejší mluvčí Junáka a předseda Zpravodajské rady Junáka přítomen.

Jaroslav mně v roce 1992 navrhl za člena Svojsíkova oddílu, aniž mi o tom řekl. O tomto jeho návrhu a svém zvolení členem Svojsíkova oddílu jsem se dozvěděl až ze sněmovních materiálů. Byl jsem tím mile překvapen a velmi potěšen. Velmi si tohoto skautského vyznamenání vážím.

■ Závěrem

Jen jednou jsem Jaroslava navštívil u něj doma v Teplicích. Tehdy se v Teplicích konala nějaká vícedenní muzejní akce a já jsem se Jaroslavovi ohlásil. Pozval mě na večeři. Poznal jsem se i s jeho manželkou a možná i s někým dalším z jeho rodiny. To se už nepamatuji. Ale potěšilo mě, když jsem se od Jaroslavova pravnuka Michala dozvěděl, že jeho babička – Jaroslavova dcera pí. Stanislava Dolejší – dodnes bydlí v domě, v němž při mé návštěvě bydlel Jaroslav.

Pokusil jsem se připomenout život bratra PhDr. Jaroslava Hrabáka, skvělého a úspěšného kantora a zkušeného skautského vůdce, který v souladu se svým skautským slibem jako skaut věrně sloužil našemu státu a naší společnosti a hájil její demokracii proti totalitě nastolované po únorovém puči v roce 1948. Byl za to proto státním soudem komunistického totalitního režimu odměněn a oceněn dvaceti léty kriminálu, z nichž značkou část strávil v několika věznicích a na komandech. Propuštěn byl při amnestii v roce 1960. Některé stručné ves-

měs pochvalné informace o jeho životě jsem objevil na internetu, zejména z jeho působení na Pardubicku, a jiné získal také z rozhlasového rozhovoru, v němž Jaroslav s velkým zápalem a nadšením vyprávěl především o skautingu a zakladateli našeho skautingu Antonínu Benjaminu Svojsíkovi, jejich vzájemném bratrském a přátelském vztahu, a samozřejmě také o sobě. Nemohu zde pominout ani naše seznámení na libkovickém komandě a naše osobní a písemné kontakty, které ukončila Jaroslavova smrt. Jaroslav zemřel 22. listopadu 2000, jak vyplývá mimo jiné i z evidenčních záznamů Svojsíkova oddílu.

Jsem rád, že se mi podařilo touto vzpomínkou uctít Jaroslavovu památku a připomenut jeho lidsky a skautsky bohatý a současně i značně složitý život. Jsem si vědom toho, že můj text je jen stručnou glosou z Jaroslavova bohatého a pestrého i složitého života. Opírá se především o Jaroslavova přímá vyprávění a vzpomínky. Ostatní stručná a krátká sdělení o Jaroslavovi, dostupná např. na internetu (pod klíčovými slovy „mukl a skaut PhDr. Jaroslav Hrabák“), z nichž jsem čerpal, mají především doplňující a svým způsobem současně v některých případech i upřesňující charakter. Jsem přesvědčen o tom, že mukl, skaut a kantor Jaroslav Hrabák si plně zaslouží, aby nebyl zapomenut a aby na něj bylo s úctou a pokorou vzpomínáno nejen mezi skauty nanejvýš teplickými, ale i v ostatní veřejnosti.

* * *

Skautský entuziasmus ivančického bratra Ing. Zdeňka Navrátila – Fetiška ŘSV mě přivedl k sepsání vzpomínky na bratra PhDr. Jaroslava Hrabáka. Patří mu za to můj dík. Děkuji pí. Stanislavě Dolejší, dceři bratra Hrabáka, za poskytnutí otcových fotografií a jejímu vnukovi Michalovi Asztalosovi, pravnukovi Jaroslava Hrabáka, ze jejich oskenování. Děkuji Dáše Houskové za základní údaje o bratru Jaroslavu Hrabákovi, které jsou uloženy v evidenci Svojsíkova oddílu, bratřím Vladimírovi Mikovi, Jiřímu Richtrovi – Rickovi a Pavlu Šlégrovi za pomoc při obstarání Jaroslavových fotek a jejich zpracování v elektronické formě. Bratru Pepovi Přechovi děkuji za grafickou úpravu textu.

P.S.: Pravnuk Jaroslava Hrabáka Michal Asztalos mi před několika dny napsal... „Kdysi dávno jsem na internetu narazil na již nedohledatelný text o jeho (dědečkově) životě, který byl velmi rozsáhlý a zmiňoval neuvěřitelné detaily, např. jména konkrétních odbojářů, které učil na pardubickém gymnáziu. Vzpomínám si na název periodika, podobný slovu ‚Kmeny‘. Bohužel nemohu jej již dohledat“... Uvítám každou informaci v těchto souvislostech a předem za ni děkuji.

Roudnice nad Labem, srpen 2018

Jiří Čejka – Péguy ŘSV